

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-103>

УДК 346.9

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

MANAGEMENT ACCOUNTING AT BUILDING MATERIALS MANUFACTURING ENTERPRISES

Кульгейко Михайло Олексійович
фахівець відділу корпоративних фінансів,
ТОВ «ПБГ Ковальська»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2065-1468>

Kulheiko Mykhailo
TOV «PBH Kovalska»

Метою статті є визначення шляхів подальшого розвитку управлінського обліку на підприємствах з виробництва будівельних матеріалів. Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що вітчизняна галузь виробництва будівельних матеріалів в останні роки, разом з усією українською промисловістю, відчуває суттєві проблеми, які носять об'єктивний та непередбачуваний характер. У статті зазначено, що в даний період часу особливу актуальність мають проблеми розробки методичних засад обліково-аналітичного забезпечення управління у вищезазначеній сфері господарювання. Система управлінського обліку повинна включати ряд взаємопов'язаних елементів, у зв'язку з чим необхідно проаналізувати організаційну структуру фірми, що склалася, і в результаті такого аналізу з'являється можливість вести управлінський облік на підприємствах з виробництва будівельних матеріалів на основі формування центрів фінансової відповідальності, які сприяють підвищенню ефективності управління витратами, дозволяють накопичувати інформацію, необхідну для ухвалення управлінських рішень.

Ключові слова: управлінський облік, підприємство, виробництво, будівельні матеріали, витрати, рентабельність, центр відповідальності.

The purpose of the article is to understand ways of further development of management accounting at enterprises producing construction materials. The relevance of this problem lies in the fact that in recent years, the domestic industry of construction materials production, along with the entire Ukrainian industry, has experienced significant problems of an objective and unpredictable nature. At the same time, the sectoral features of enterprises that produce construction products necessitate the selection of the most effective method of accounting and cost allocation in order to correctly display data in reporting, on the basis of which managers will be able to make competent management decisions, which in the future will allow the enterprise not only to preserve, but also to strengthen the current situation in the market. The article states that the practice of management accounting formed to date at enterprises of the building materials industry is not sufficiently focused on the effective use of resources available to economic entities and does not provide solutions to the tasks of tactical and strategic development of these enterprises. Analysis of the current practice of construction materials industry enterprises showed that in very few of them the accounting system is organized in such a way that the information provided is suitable for operational business management and decision-making for the future. Therefore, the problems of developing methodical foundations of accounting and analytical support for management in this area of business, taking into account the interests of internal users and the ever-changing market environment, are of particular relevance. The management accounting system should include a number of interrelated elements, it is necessary to analyze the existing organizational structure of the firm, and as a result of such an analysis, it becomes possible to conduct management accounting at enterprises producing construction materials based on centers of financial responsibility, which contribute to increasing the efficiency of management expenses, allow to accumulate information necessary for making a management decision.

Keywords: management accounting, enterprise, production, construction materials, costs, profitability, center of responsibility.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вітчизняна галузь виробництва будівельних матеріалів в останні роки, разом із

усією українською промисловістю, відчуває суттєві проблеми, які носять об'єктивний та непередбачуваний характер. Із почат-



ком повномасштабної агресії значний відсоток підприємств був змушений призупинити виробництво або обмежити його, зважаючи на інтенсивні обстріли, високу вартість газу та низький попит на ринку. До прикладу, падіння темпів виробництва клінкерної цегли в Україні зумовлена активними бойовими діями у Донецькій області, де знаходяться основні поклади тугоплавких глин, що виступають сировиною для неї. Частина підприємств, які виробляли сировину та будівельну продукцію для українського та європейського ринків – повністю зруйнована. Зокрема, йдеться про завод із виготовлення мінеральної вати у Житомирі, будівельних сумішей – на Донеччині, металоконструкцій та інших будівельних матеріалів – у Маріуполі тощо. Також викликом для повноцінної роботи підприємств стали ліміти обсягів електроенергії внаслідок пошкоджень енергетичної інфраструктури [1].

Також суттєвий вплив на розвиток галузі надає їй участь у реалізації військових замовлень, коли продукція галузі фактично реалізується за собівартістю, що суттєво знижує можливості розвитку галузі за рахунок власних ресурсів. Крім того, зниження обсягів капітального будівництва, пов'язане з розвитком національної економіки в умовах воєнних дій, також суттєво ускладнює процеси розвитку галузі.

Отже, з метою утримання поточних позицій на ринку, виробничим компаніям необхідно оперативнo реагувати на зміни довкілля організації, що потребує прийняття управлінських рішень, заснованих на інформації, що надається системою управлінського обліку. Вищезазначена ситуація вимагає формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємствами, що випускають будівельну продукцію, з урахуванням низки особливостей, властивих даній галузі, що дозволить оперативнo отримати достовірні дані та оперативнo вирішувати питання управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання вдосконалення системи управлінського обліку в останні роки розглядали Я. В. Волковська [2], З.-М. В. Задорожний, Я. Ф. Аверкин [3], Г. В. Лебедик, К. Ю. Іващенко, А. М. Світловська [6], М. М. Матюха [7], Ю. О. Ночовна [8], Л. Ю. Шевців, С. В. Приймак [14] та ін. Ці роботи розкривають сучасний погляд на теорію і притику управлінського обліку.

Разом із тим проблеми розвитку управлінського обліку в галузевому розрізі залиша-

ються мало дослідженими в науковій літературі. Зокрема, науковці обійшли увагою питання, які пов'язані із формуванням системи управлінського обліку на підприємствах, що виробляють будівельні матеріали. Серед небагатьох досліджень останнього часу із цієї проблематики можна відзначити лише працю А. Л. Романчук, яка присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних, а також практичних положень обліку та внутрішньогосподарського контролю діяльності підприємств промисловості будівельних матеріалів [11].

Не зважаючи на те, що окремі аспекти цієї проблеми розкриті в наукових працях, значний пласт проблем залишився поза межами наукових досліджень. Не розкритими залишаються проблеми, пов'язані із організацією управлінського обліку у зв'язку з особливостями галузі, із калькуляцією продукції, із використанням прогресивних методик отримання облікової інформації.

Формулювання цілей статті. Отже, наявність нерозкритих питань визначає мету статті – визначення шляхів подальшого розвитку управлінського обліку на підприємствах з виробництва будівельних матеріалів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах кризової ситуації в економіці, пов'язаної з воєнними діями на території України, спаду споживчого попиту, підприємства, що виробляють будматеріали, змушені ставити перед собою комплекс питань:

- як зберегти свої позиції на ринку, одночасно суттєво не знижуючи рівень рентабельності;
- як максимально задовольнити попит, враховуючи переваги різних груп клієнтів;
- які фактори військових дій можуть ускладнити ситуацію найближчим часом та у довгостроковій перспективі.

Серед вищеперерахованих факторів доцільно виокремити те, що в даний період часу продукція, що постачається на ринок даною галуззю, повинна містити широкий спектр будівельних матеріалів, конструкцій і виробів, які повинні відповідати не лише технічним вимогам здійснення будівельних робіт, але й умовам воєнного часу, коли будівельні матеріали повинні відрізнятися підвищеною міцністю та якістю. Дані обставини стимулюють інноваційну активність у галузі. Нині низка українських підприємств підготувала до впровадження власні оригінальні розробки в галузі виробництва будівельних матеріалів, як правило, прив'язаних до певної території, а також орієнтованих на потреби оборони тери-

торій України в умовах військової агресії.

У складних умовах воєнного часу, зростання інноваційної активності, важливим фактором у розвитку галузі стає оптимізація витрат виробничого підприємства за рахунок оптимального використання всіх видів ресурсів.

Виробництво будівельних матеріалів характеризується цілою низкою відмінних рис, які впливають на організацію системи обліку, аналізу та управління витратами на підприємствах та галузі (табл. 1).

Т. ч., галузеві особливості підприємств, що виробляють будівельну продукцію, зумовлюють необхідність вибору найбільш ефективного методу обліку та розподілу витрат з метою об'єктивного відображення інформації у звітності, на підставі якої керівники зможуть приймати виважені управлінські рішення, що надалі дозволить підприємству не тільки зберегти, а й зміцнити поточний стан на ринку.

Визначальним чинником під час побудови системи управлінського обліку на промислових підприємствах, які виробляють будівельні матеріали, є застосування попередільного методу обліку витрат [10]. Застосування вищезазначеного методу обумовлено тим, що дані підприємства комплексно використовує сировину і являють собою масове та багатосерійне виробництво, де сировина, що обробляється, і матеріали проходять послідовно кілька фаз обробки (переділів). У цьому випадку витрати враховуються не лише за видами продукції та статтями калькуляції, а й за переділами (рис. 1).

Технологія виробництва будівельних матеріалів передбачає три переділи, які пов'язані із функціонуванням відповідних центрів відповідальності (рис. 2).

Рух ресурсів від одного переділу до іншого управління бухгалтерія контролює за даними оперативного обліку руху матеріалів та сировини у натуральному вираженні. Цей облік ведеться в цехах, і відповідно до такого порядку обліку витрат собівартість напівфабрикатів після кожного переділу не визначають, а обчислюють лише собівартість готового продукту [11].

При цьому розробка способів максимально раціонального використання ресурсів підприємства передбачає прийняття певних управлінських рішень, у тому числі щодо управління собівартістю, на основі попередньо проведеної роботи зі збору та аналізу необхідної інформації, яка отримується із різних центрів відповідальності, утворених від-

Таблиця 1

Галузеві особливості, що формують систему обліку витрат в організаціях, які виробляють будівельні матеріали

Галузеві особливості	Характеристика системи обліку витрат
Особливості циклу від розробки до реалізації кінцевої продукції	Процес від проектування до монтажу складається з чіткої послідовності робіт, облік яких необхідно вести у розрізі замовлень/продукції/центрів виникнення витрат
Природно-кліматичні умови	Будівельно-монтажні роботи знаходяться під впливом природних факторів. У системі обліку і контролю витрат мають враховуватися і оцінюватися різні ризики, що надалі впливає на кінцеву вартість об'єкту обліку
Наявність допоміжних виробництв	Необхідність відображення витрат і фінансових результатів за місцями їх виникнення, розвинутої системи аналітичного обліку
Сезонність виробництва	Нерівномірне формування витрат в системі обліку обґрунтовує необхідність розмежування за періодами виконання робіт, договорам, які виконуються у різні періоди часу
Чітка послідовність операцій виробничого циклу	Організація та облік витрат у розрізі бізнес-процесів, об'єктів монтажу, окремих стадій виконання робіт
Висока матеріалоємність виробництва	Висока матеріалоємність також приводить до збільшення запасів та кредиторської заборгованості, відповідно, необхідна побудова ефективної системи обліку, організації та контролю витрат. Це, у свою чергу, потребує ефективної системи обліку непрямих витрат та вибір доцільної бази розподілу.

Джерело: складено автором за допомогою [4; 9; 13]

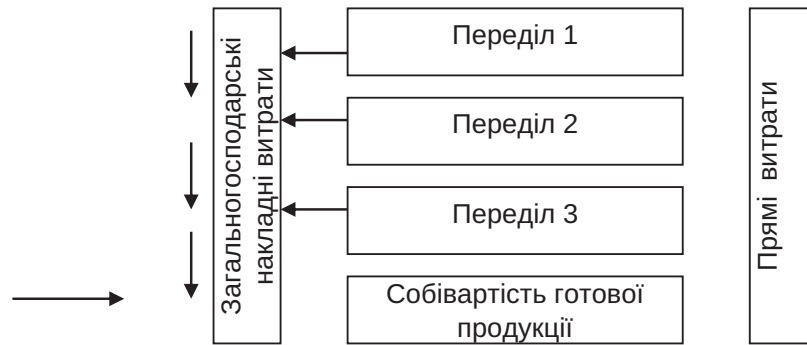


Рис. 1. Організація обліку витрат при застосуванні попередільного методу

Джерело: складено автором за допомогою [10; 11]

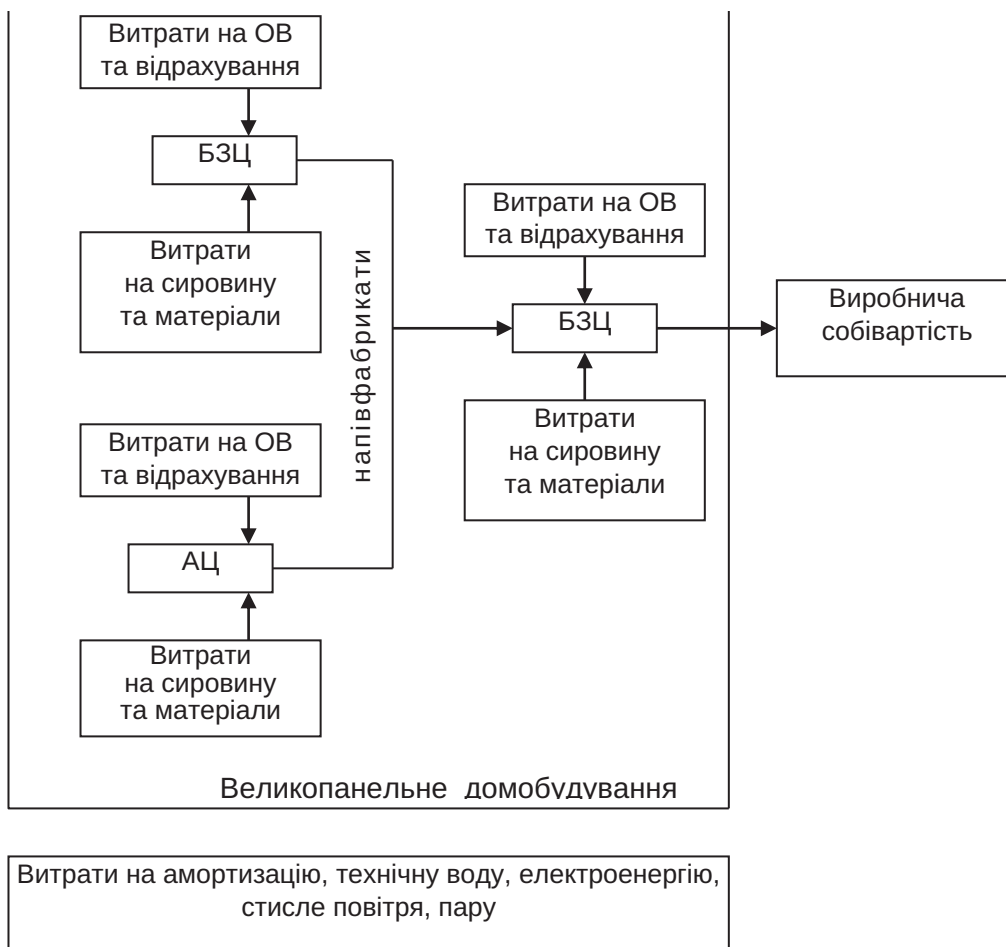


Рис. 2. Схема виробничої собівартості на підприємствах, що випускають будівельні матеріали [11]

повідн до технології виробництва будівельних матеріалів.

Водночас дослідники звертають увагу на те, що сформована на сьогоднішній день на підприємствах промисловості будматеріалів практика управлінського обліку недостатньо орієнтована на ефективне використання наяв-

них у суб'єктів господарювання ресурсів та не забезпечує вирішення завдань тактичного та стратегічного розвитку цих підприємств. Аналіз чинної практики підприємств промисловості будівельних матеріалів показав, що в небагатьох з них облікова система організована таким чином, щоб інформація, що нада-

ється, придатна для оперативного управління бізнесом і прийняття рішень на перспективу. Тому особливу актуальність мають проблеми розробки методичних основ обліково-аналітичного забезпечення управління у цій сфері господарювання, з урахуванням інтересів внутрішніх користувачів та постійно змінного ринкового середовища [10].

Вирішуючи цю проблему, слід наголосити на тому, що існуюча система обліку витрат призводить до того, що собівартості продукції на підприємствах, які виробляють будівельні матеріали, розраховується приблизно, оскільки розрахунки засновані на традиційному підході до розподілу накладних витрат. Це є суттєвою проблемою, що потребує вирішення, оскільки існуюча практика обліку суттєвим чином впливає на фінансово – економічні результати діяльності підприємств. На наше переконання для вирішення цієї проблеми керівництву підприємств галузі слід звернути увагу на те, що на противагу недолікам традиційних систем обліку витрат у рамках стратегічного управлінського обліку можуть знайти застосування сучасні методи, такі як таргет-костинг, кайзен-костинг, а також метод ABC (activity based costing) як основи обліку витрат за видами діяльності та ресурсами, що використовуються в сфері виробництва будівельних матеріалів. В результаті застосування методики activity based costing встановлюється взаємозв'язок між виробничими процесами і величиною витрат, що дозволяє більш чітко визначати обсяг витрат на кожному виробничому етапі, у кожному переділі [12].

Окрім вищезазначеного, доцільно звернути увагу на те, що система управлінського обліку на підприємствах, що випускають будівельні матеріали, повинна містити низку взаємопов'язаних елементів, лише сукупне використання яких допоможе по-справжньому ефективно керувати підприємством. Одночасно слід враховувати логічну послідовність побудови системи.

Так, зокрема, на першому етапі необхідно проаналізувати організаційну структуру підприємства, що склалася, функції, що виконуються кожним окремо взятим підрозділом, і ступінь їх супідрядності, ланцюжок вертикальних і горизонтальних зв'язків між виробничими підрозділами

В результаті такого аналізу формуються центри фінансової відповідальності підприємства на чолі з менеджерами, кожен з яких наділяється самостійними повноваженнями

щодо прийняття управлінських рішень, контролю діяльності свого підрозділу, використання різних видів ресурсів з метою вирішення поставлених перед ним завдань.

Створення центрів відповідальності у поєднанні з бюджетуванням дозволяє пов'язати кінцеві результати з конкретними співробітниками організації. Головною метою обліку по центрах відповідальності є накопичення по кожному з них відомостей про витрати та надходження, виявлення відхилень від встановлених показників функціонування (бюджетних, кошторисних) та різнобічна оцінка діяльності конкретного центру відповідальності відповідно до його специфіки діяльності підприємств галузі.

Центри відповідальності доцільно формувати стосовно чинної організаційної структури підприємства, при цьому, як свідчить практика, більшість успішних підприємств, що працюють у сфері випуску будівельних матеріалів прагнуть перейти від традиційного функціонального принципу формування організаційної структури (маркетинг, фінанси, постачання, кадри, виробництво, збут), до її побудови відповідно номенклатури продукції, створення виробничих ліній кожна з яких формується навколо виробництва певного типу продуктів і містить необхідні функціональні служби. В цій системі кожна структурна ланка управління (центр відповідальності) формує свій оперативний бюджет; на основі об'єднання показників оперативних бюджетів окремих центрів відповідальності розробляються загальні бюджети суб'єкта господарювання, побудова яких передбачає розподіл не тільки матеріальних і трудових ресурсів, а й планування руху фінансових потоків.

При цьому, витратний характер виробництва, обумовлює те, що на підприємствах промисловості будівельних матеріалів центри витрат становлять найзначніший вид центрів відповідальності, які утворюються відповідно номенклатури виробництва, та контролюють витрати виробничих процесів. Так, для формувальних цехів, у яких спостерігаються значні витрати на утримання обладнання, на основі картки поопераційного контролю якості та карти технологічного процесу виготовлення виробів, пропонується виділити центри та точки технологічної відповідальності із зазначенням певної посадової особи (начальник цеху, бригадир), інженер-технолог), що несе відповідальність за виробництво.

В процесі організації управлінського обліку по центрах відповідальності слід виходити з

того, що вони повинні забезпечити не тільки формування планових завдань та відображення у відповідних реєстрах їх виконання, а й виявлення відхилень від встановлених завдань, причому, насамперед щодо витрат ресурсів. Для цього пропонується розробити відповідні форми звітів та схеми руху інформації. Ця звітність має будуватися відповідно до ієрархії центрів відповідальності, яка зумовлює можливість доступу конкретного суб'єкта управління до певної інформації.

При цьому обсяги інформації мають бути достатніми для керування витратами на рівні кожного окремого підрозділу. Відповідно на низьких рівнях управлінської ієрархії управлінська інформація має бути деталізована, а на найвищих – концептуально узагальнена.

Звіти, що характеризують виконання кошторису та складаються з метою підвищення ефективності контролю витрат, повинні містити пояснювальну записку керівника центру відповідальності. У ній розкриваються причини відхилень від кошторису за кожною статтею витрат та визначаються заходи щодо усунення перевитрати ресурсів.

На основі результатів оцінки даних, що містяться у звітах, центр контролю та управління приймає рішення про тимчасове закріплення припустимих відхилень, які не мають суттєво знижувати (підвищувати) собівартість, а давати необхідну інформацію для проведення заходів щодо ліквідації причин виникнення несприятливих відхилень.

На другому етапі визначаються показники, за допомогою яких плануватиметься, контролюватиметься та оцінюватиметься робота кожного центру фінансової відповідальності. Важливо встановити зв'язок показників із кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства. Паралельно з вищезазначеним, вивчається склад та структура витрат підприємства на базі різних критеріїв їхньої класифікації.

У промисловості будматеріалів, як і інших базових галузях, має місце ситуація, коли істотна зміна асортиментних груп відбувається кожні два-три роки, а боротьба за споживача викликає необхідність підтримки конкурентоспроможного рівня собівартості [14]. Т.ч., важливо розуміти характер витрат підприємства і приховані і явні можливості їх регулювання. Для цього мають бути визначені витрати, рівень яких безпосередньо залежить від якості роботи персоналу та контролю з боку менеджменту, та витрати, чия величина у короткостроковій перспективі не є гнучкою.

Перші закріплюються як нормативних показників за центрами відповідальності, другі ж враховуються загалом підприємству для планування очікуваного прибутку.

На цьому етапі перспективні завдання фінансово-господарської діяльності підприємства розподіляються між виділеними центрами відповідальності й ув'язуються у єдину систему, яка органічно вписується в процеси бюджетного планування.

Бюджети центрів відповідальності виступають прямим відображенням обсягів повноважень та відповідальності їхніх керівників. З іншого боку, вони дозволяють оцінити якість роботи кожної ланки організаційної структури. Оскільки відмінною рисою підприємств, що виробляють будматеріали, є значна енергоємність, то особлива увага управлінського обліку має бути зосереджена на закріпленні бюджетів нормативних показників споживання електроенергії та палива. Ще одна серйозна стаття витрат у цій галузі – це транспортування використовуваної сировини та матеріалів. Для ефективного керування транспортними витратами бажано закріпити відповідальність за їх рівнем, у взаємозв'язку з обсягом виробництва та закупівель, за окремим центром витрат.

Слід звернути увагу на те, що система обліково-аналітичного забезпечення підприємства має передбачати не лише визначення та закріплення показників за рівнями відповідальності, а й параметри їхнього контролю, а також умови перегляду у разі виникнення нових обставин.

Особливе місце в системі управлінського обліку підприємств будіндустрії повинні займати процеси формування інформації для прийняття управлінських рішень, пов'язаних зі стратегічним розвитком. Як відомо, рішення такого плану відрізняються широким масштабом і високим ступенем ризику, натомість вимагають збору та аналізу великого обсягу інформації. Підрозділи, зайняті веденням управлінського обліку, повинні не лише збирати необхідні дані, а й забезпечувати їх переробку та подання у такому вигляді, що дасть можливість менеджменту підприємства з необхідним ступенем надійності обґрунтувати прийняті рішення та прорахувати їх наслідки [5].

Найважливішим напрямом управлінського обліку витрат є, як вже було зазначено, калькулювання собівартості конкретного виду продукції та визначення його рентабельності. Визначальну роль калькуляційному обліку

витрати ресурсів і забезпечення правильного формування собівартості продукції грає їх відбиток за носіями витрат, як у промисловості будівельних матеріалів виступають конкретні вироби і напівфабрикати власного виробництва. Даний напрямок угруповання витрат передбачає їх відображення по кожному конкретному виду продукції.

Розвитку калькуляційної функції обліку витрат за їх носіями на підприємствах, що виробляють будівельні матеріали, вироби та конструкції, значною мірою сприятиме впровадження напівфабрикатного варіанту зведеного обліку витрат на виробництво, що передбачає розрахунок фактичної собівартості не тільки готових виробів, а й їх складових частин. Застосування цього варіанта обліку витрат буде результативним у поєднанні із системою «директ-костинг», що передбачає списання постійних витрат, або їх частини безпосередньо з продажу.

Поліпшення якості калькуляції собівартості продукції виступає у свою чергу найважливішою умовою підвищення точності оцінки її прибутковості, тому що в цих розрахунках братимуть участь витрати економічно обґрунтовано і максимально правильно наближені до відповідного виробу. Ця оцінка проводиться насамперед за допомогою показника рентабельності продукції, що визначається як ставлення прибутку до її повної собівартості [5].

Особливе значення оцінка рентабельності продукції має на підприємствах, які виробляють кілька найменувань виробів, що цілком характерно і для промисловості будівельних матеріалів. З її допомогою можна сформулювати найоптимальніший асортимент продукції.

У межах оцінки рентабельності доцільно використовувати методику формування найбільш оптимального асортименту продукції, заснована на маржинальному підході до прийняття рішень процесі виконання цього завдання з використанням маржинального підходу до прийняття рішень виявляється нерентабельна та низькорентабельна продукція, та встановлюється доцільність її подальшого виробництва.

Безпосередній склад та способи взаємозв'язку елементів системи управлін-

ського обліку для підприємств, які виробляють будівельні матеріали, будуть визначатися конкретними умовами функціонування суб'єкта господарювання.

Головне в даному випадку – правильно та всебічно оцінити можливу віддачу від їх використання з урахуванням економічної доцільності вкладень для впровадження самої системи та її здатності сприяти реалізації довгострокових цілей підприємства.

Висновки. Отже, дослідження дозволяє зробити наступні узагальнення:

1. В даний період часу з метою збереження позиції на національному ринку, вирішуючи проблеми підвищення обороноспроможності держави, підприємствам, що випускають будівельні матеріали слід удосконалювати не тільки технологічні процеси виробництва та збуту продукції, але і впроваджувати сучасні інноваційні системи обліку витрат та обчислення собівартості. При цьому порядок ведення управлінського обліку має бути побудований так, щоб керівництво могло своєчасно отримувати достовірну інформацію та успішно регулювати склад та обсяг виробничих витрат.

2. Поточна економічної ситуація вимагає перегляду традиційної системи управління обліку, що існує у галузі виробництва будівельних матеріалів, відмови від сформованих стереотипів у сучасних умовах швидкозмінного економічного середовища з'являються нові об'єкти обліку, змінюється структура, обсяг, призначення облікової інформації, змінюються її користувачі, зростають та варіюються їхні вимоги.

3. У галузі виробництва будівельних матеріалів є гостра необхідність розвитку системи управлінського обліку, здатного забезпечити вирішення управлінських завдань організацій промисловості будівельних матеріалів на основі порівняння витрат і результатів у розрізі окремих видів продукції та центрів відповідальності.

4. Актуальним завданням вдосконалення системи управлінського обліку в галузі будівельних матеріалів є визначення ефективності роботи центрів відповідальності, що обумовлює подальшу спрямованість досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бенч Н. В умовах війни: що відбувається у будівельному секторі. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html> (дата звернення: 29.06.2024)

2. Волковська Я. В. Систематизація принципів управлінського обліку на підприємстві. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2017. № 8(37). С. 13-17.
3. Задорожний З.-М. В., Аверкин Я. Ф. Управлінський облік: особливості та принципи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. № 1. С. 114–120.
4. Кравченко О. М., Хомяк А. В. Розвиток ринку будівельних матеріалів України в умовах кризи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 5 (2). С. 52–54.
5. Коба О., Миронова Ю. Калькулювання собівартості робіт у будівництві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 2. С. 29–34.
6. Лебедик Г. В., Іващенко К. Ю., Світловська А.М. Проблеми організації управлінського обліку на підприємствах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2016. № 15. С. 137–140.
7. Матюха М. М. Управлінський облік як елемент управління інформаційними ресурсами підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26(2). С. 151–155.
8. Ночовна Ю. О. Сутність управлінського обліку: процесно-функціональний та системний підходи. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 18(2). С. 159–166.
9. Овчаренко Д. Стан та перспективи розвитку будівельного ринку України. *Траектория науки*. 2015. Т. 1. № 1. С. 19–22.
10. Павелко О. В., Власюк І. І., Попчук Д. О. Управлінський облік будівельних підприємств: характерні особливості організації та ведення. *Вісник НУВГП*. 2022. Вип. 2. С. 200–218.
11. Романчук А. Л. Облік і контроль операційної діяльності підприємств промисловості будівельних матеріалів: дис.. ... канд.. економ. наук. Тернопіль : ТНЕУ, 2010. 212 с.
12. Романчук А. Л., Кравчук В. С. АВС-метод у системі калькулювання собівартості продукції на підприємствах промисловості будівельних матеріалів. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. № 1. С. 327–334.
13. Серьогіна Н. В., Пашинов В. О., Петренко О. В. Оцінка стану та перспективи розвитку виробництва будівельних матеріалів. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 2. С. 116–120.
14. Шевців Л. Ю., Приймак С. В. Управлінський облік як фактор підвищення конкурентоспроможності бізнесу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. № 4. С. 38–47.

REFERENCES:

1. Bench N. (2023) V umovakh viiny: shcho vidbuvaetsia u budivelnomu sektori [In conditions of war: what is happening in the construction sector]. Available at: <https://interfax.com.ua/news/blog/896001.html> (accessed 29.06.2024)
2. Volkovska Ya. V. (2017) Systematyzatsiia pryntsypiv upravlinskoho obliku na pidpriemstvi [Systematization of the principles of management accounting at the enterprise] *Scientific Journal «ScienceRise» – Scientific Journal "ScienceRise"*, vol. 8(37), pp. 13–17.
3. Zadorozhnyi Z.-M. V., Averkyn Ya. F. (2019) Upravlinskyi oblik: osoblyvosti ta pryntsypy. [Management accounting: features and principles]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 1, pp. 114–120.
4. Kravchenko O. M., Khomiak A. V. (2017) Rozvytok rynku budivelnykh materialiv Ukrainy v umovakh kryzy [Development of the building materials market of Ukraine in crisis conditions]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economy. Finances. Right*, vol. 5 (2), pp. 52–54.
5. Koba O., Myronova Yu. Yu. (2018) Kalkuliuvannia sobivartosti robit u budivnytstvi [Calculating the cost of works in construction]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, vol. 2, pp. 29–34.
6. Lebedyk H. V., Ivashchenko K. Iu., Svitlovska A. M. (2016) Problemy orhanizatsii upravlinskoho obliku na pidpriemstvakh [Problems of organization of management accounting at enterprises]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia «Ekonomika i menedzhment» – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. "Economics and Management" series*, vol. 15, pp. 137–140.
7. Matiukha M. M. (2018) Upravlinskyi oblik yak element upravlinnia informatsiinymy resursamy pidpriemstva [Management accounting as an element of management of information resources of the enterprise]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, vol. 26(2), pp. 151–155.
8. Nochovna Yu. O. (2010) Sutnist upravlinskoho obliku: protsesno-funktsionalnyi ta systemnyi pidkhody [The essence of management accounting: process-functional and system approaches]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho*

natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of the Kirovohrad National Technical University. Economic sciences, vol. 18(2), pp. 159–166.

9. Ovcharenko D. (2015) Stan ta perspektyvy rozvytku budivelnoho rynku Ukrainy [State and prospects of development of the construction market of Ukraine]. *Traektoriya nauky – Traektoriy nauki*, vol. 1, pp. 19–22.

10. Pavelko O. V., Vlasiuk I. I., Popchuk D. O. (2022) Upravlinskyi oblik budivelnykh pidpriemstv: kharakterni osoblyvosti orhanizatsii ta vedennia [Management accounting of construction enterprises: characteristic features of organization and management]. *Visnyk NUVHP – Bulletin of NUVHP*, vol. 2, pp. 200–218.

11. Romanchuk A. L. (2010) Oblik i kontrol operatsiinoi diialnosti pidpriemstv promyslovosti budivelnykh materialiv [Accounting and control of operational activities of construction materials industry enterprises]: dys.. ... kand. ekonom. nauk. Ternopil: TNEU, 212 p. (in Ukrainian)

12. Romanchuk A. L., Kravchuk V. S. (2010) AVS-metod u systemi kalkuliuvannia sobivartosti produktsii na pidpriemstvakh promyslovosti budivelnykh materialiv [ABC method in the system of calculating the cost of production at enterprises of the building materials industry]. *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute. Economic sciences*, vol. 1, pp. 327–334.

13. Serohina N. V., Pashynov V. O., Petrenko O. V. (2019) Otsinka stanu ta perspektyvy rozvytku vyrobnytstva budivelnykh materialiv [Assessment of the state and development prospects of construction materials production]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia : Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and Regions. Series: Economy and entrepreneurship*, vol. 2, pp. 116–120.

14. Shevtsiv L. Yu., Pryimak S. V. (2014) Upravlinskyi oblik yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti biznesu [Management accounting as a factor in increasing business competitiveness]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of National Technical University of Ukraine*, vol. 4, pp. 38–47.